

ΣΧΕΔΙΑΖΟΝΤΑΣ ΜΙΑ ΕΠΑΝΑΚΤΗΣΗ

Η ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΥΑΛΟΥΡΓΕΙΟΥ ΩΣ ΕΡΓΑΛΕΙΟΥ
ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ ΤΩΝ ΛΙΠΑΣΜΑΤΩΝ

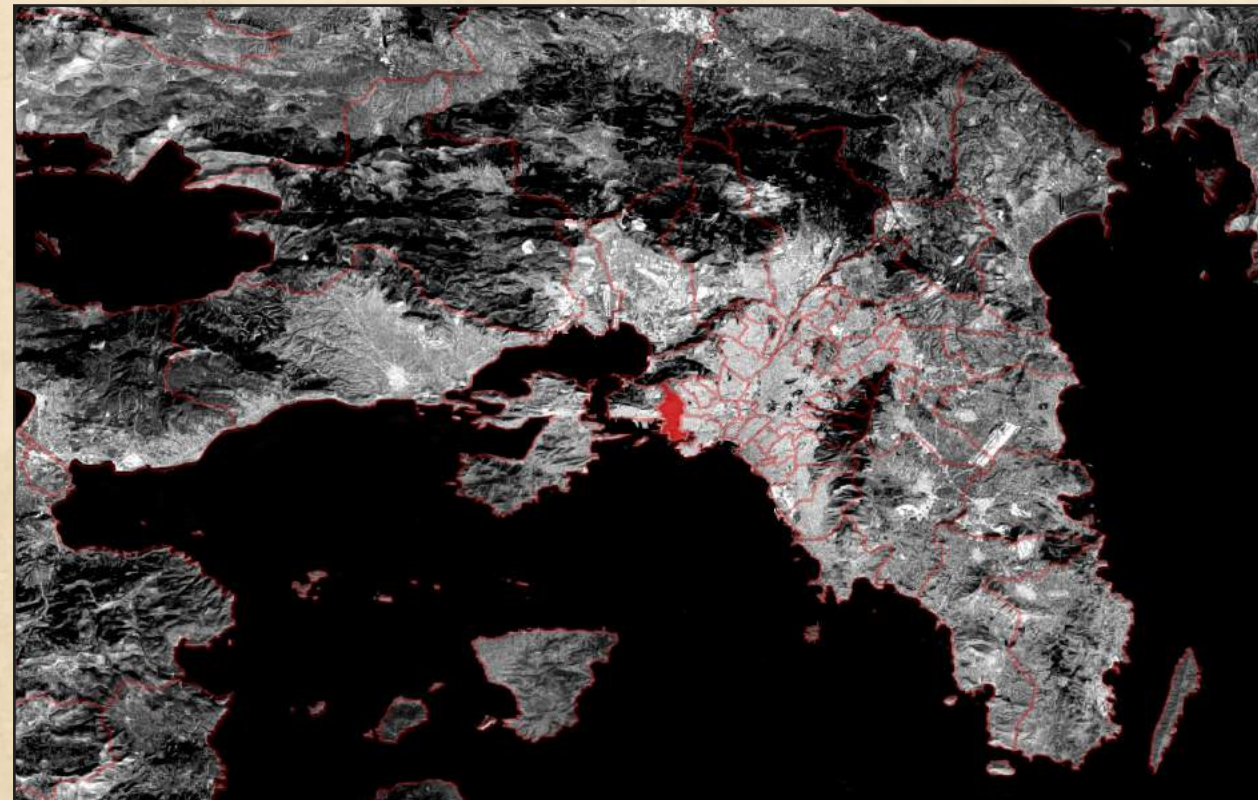

ΛΟΥΠΕΤΗΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ

ΜΟΥΡΤΗ ΧΡΥΣΑΝΘΗ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΕΣ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ: ΣΤΑΥΡΙΔΗΣ Σ., ΜΠΕΛΑΒΙΛΑΣ Ν.

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ - ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2016

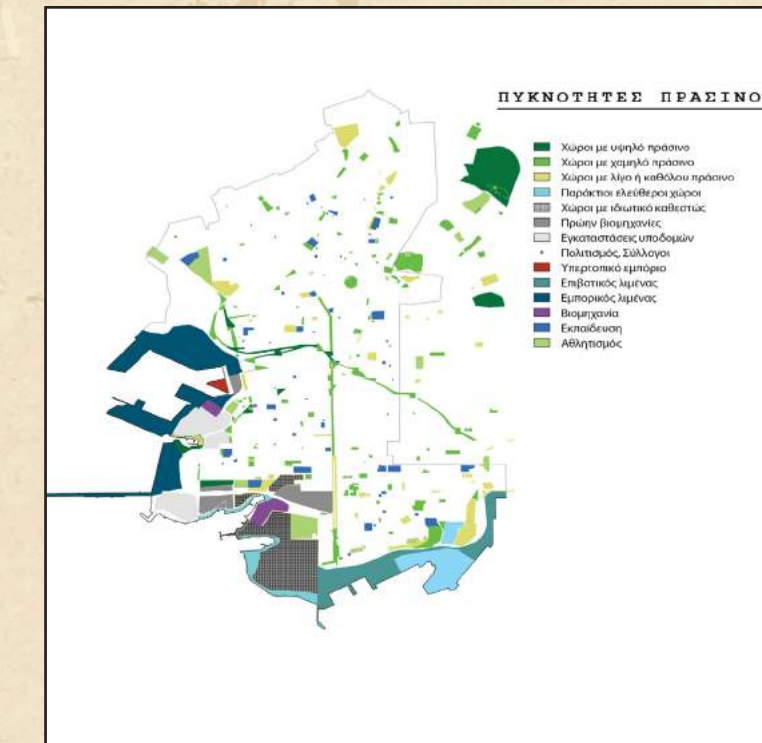
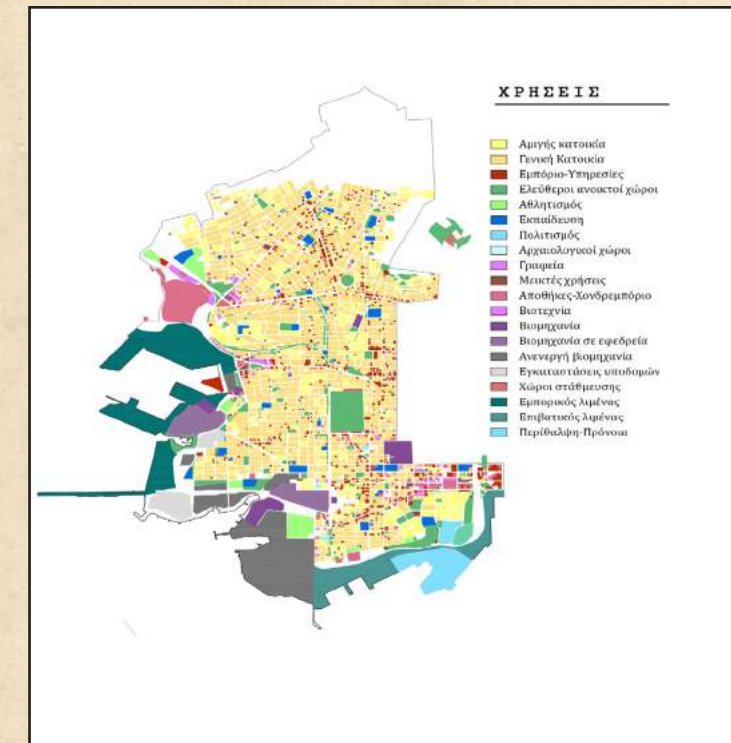

μη προσβάσιμο παράκτιο μέτωπο
 προσβάσιμο παράκτιο μέτωπο
 περιορισμένη πρόσβαση στο παράκτιο μέτωπο

Ο ΔΗΜΟΣ ΚΕΡΑΤΣΙΝΙΟΥ-ΔΡΑΠΕΤΣΩΝΑΣ

Ο Δήμος Κερατσινίου – Δραπετσώνας είναι δήμος της περιφερειακής ενότητας του Πειραιά στην περιφέρεια Αττικής. Ο δήμος έχει πληθυσμό 91.045 κατοίκους σύμφωνα με την απογραφή του 2011 και έκταση 9,326 τ.χμ., ενώ η έδρα του είναι το Κερατσίνι. Σκοπός της μελέτης μας είναι η διερεύνηση της σχέσης του αστικού τοπίου με το παράκτιο μέτωπο, η αποτίμησή της και, εν τέλει, η πρόταση αποκατάστασης της αστικής συνέχειας με την έξοδο της προς τη θάλασσα.

Ο Δήμος Κερατσινίου – Δραπετσώνας έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς ενώ συνορεύει γεωγραφικά με τη θάλασσα, οι ιδιαίτερες συνθέκες του αστικού ιστού καθορίζουν σχεδόν αδύνατη την αρμονική και οργανική σχέση των δημοτών μαζί της. Ενώ βρίσκονται μια ανάσα από την παραλία, η προσβάσή τους σε αυτή είναι εξαιρετικά περιορισμένη λόγω των χρήσεων γης του παράκτιου μετώπου, οι οποίες υπακούουν σε συγκεκριμένα οικονομικά ωφέλη και δημιουργούν ειδικές συνθήκες πρόσβασης. Η παράκτια ζώνη των Λιπασμάτων είναι η μόνη ελεύθερη είσοδος στη θάλασσα σε ακτίνα δεκατριών χιλιομέτρων.

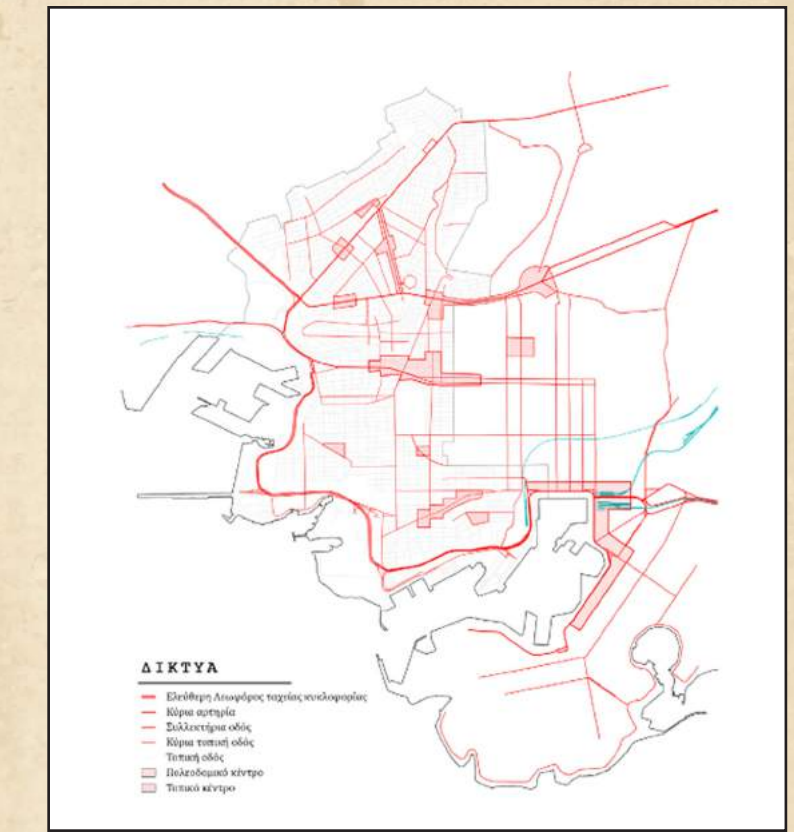

πηγή: "Δεξαμενές γνώσης και πολιτισμού στην ακτή Κερατσινίου"

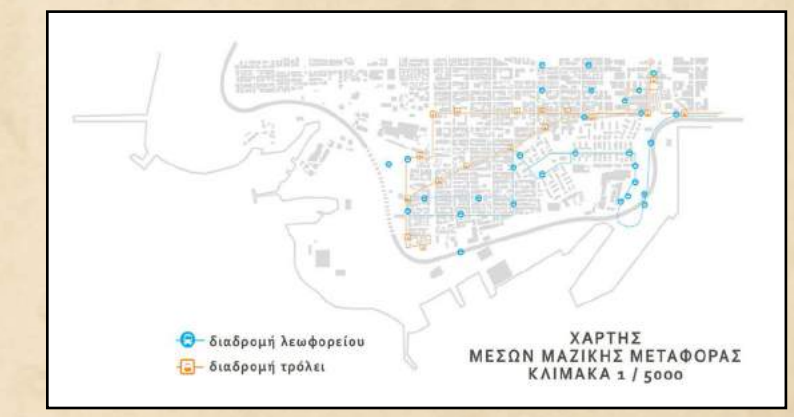
Η δυτική παράκτια ζώνη παρατηρούμε ότι κυριαρχείται από βιομηχανικές εγκαταστάσεις (εν λειτουργία, σε εφεδρεία ή ανενεργές), αποθήκες υλικών, εγκαταστάσεις υποδομών, καθώς και των εμπορικό και επισκευαστικό λιμμένα. Η συνθήκη αυτή δημιουργεί ένα «τείχος» της πόλης προς τη θάλασσα, φράζοντας την πρόσβαση των πολιτών και δημιουργώντας προβλήματα στην οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη του δήμου. Η λεωφόρος ταχείας κυκλοφορίας που τρέχει παράλληλα με το παράκτιο μέτωπο, ισχυροποιεί ακόμη περισσότερο την κατάσταση φραγής και ελεύθερης πρόσβασης στη θάλασσα.

Ο Δήμος Κερατσινίου – Δραπετσώνας αποτελούν πρώην βιομηχανικές περιοχές. Η εγκατάσταση της πειραικής βιομηχανίας στο λιμάνι στα μέσα του 19ου αιώνα, η υλοποίηση των σιδηροδρομικών γραμμών στον Πειραιά, αλλά και η μεγάλη εισροή προσφύγων το 1922, καθιστούν το δήμο μια από τις πιο εργατικές και λαϊκές περιοχές του λεκανοπεδίου.

Η σημερινή εικόνα του δήμου, είναι αυτή του αποβιομηχανοποιημένου οικισμού: περιβαντολογικά υποβαθμισμένος (με μόλις 1,56 τ.μ. πρασίνου/ κάτοικο ,σε αντίθεση με το 2,5 τ.μ. κατά μέσο όρο του υπόλοιπου λεκανοπεδίου και το 5,5 τ.μ. που έχει ορίσει η Ε.Ε. ως ελάχιστο επιτρεπτό όριο), απασχόληση των πολιτών που περιορίζεται στον δευτερογενή και τριτογενή τομέα, ενώ και η αυτοαπασχόληση αποτελεί χαρακτηριστικό της περιοχής, κορεσμένη χρήση του λιανικού εμπορίου. Ένας δήμος που διατηρεί τον εργατικό και προσφυγικό χαρακτήρα του και έχει άμεση ανάγκη από εναλλακτικές, τόσο σε επίπεδο εργασίας, όσο και σε επίπεδο ποιότητας ζωής.

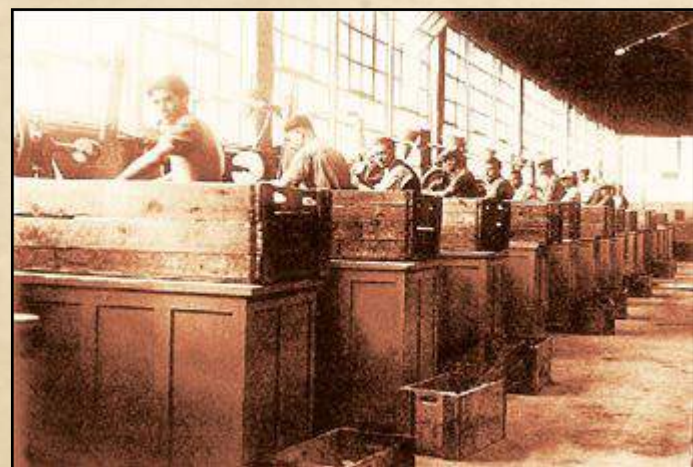
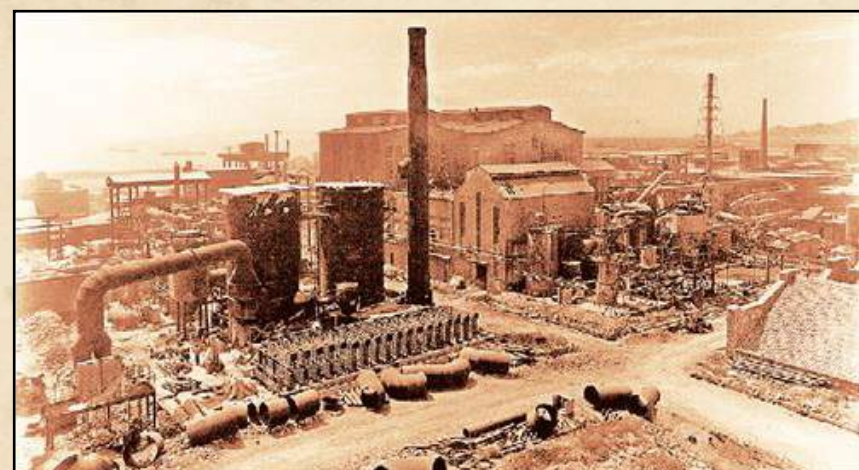

πηγή: "ΛΙΠΑΣΜΑΤΑ ΔΡΑΠΕΤΣΩΝΑΣ: ανάγνωση ενός ιστορικού βιομηχανικού τοπίου"

ΛΙΠΑΣΜΑΤΑ

Η περιοχή των Λιπασμάτων αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι του Δήμου Κερατσινίου - Δραπετσώνας. Είναι σημαντικό να κατανοήσουμε την ιστορική αξία τους, αφού λειτουργώντας από το 1909 μέχρι το 1996, όχι μόνο αποτέλεσαν τον κύριο πόλο εργασίας των δημοτών, αλλά και ολόκληρη η περιοχή κτίστηκε και αναπτύχθηκε εξαιτίας της βιομηχανίας των Λιπασμάτων. Αποτελούν κομμάτι της συνείδησης των ανθρώπων της περιοχής, κομμάτι των ζώων τους ή σύνδεση με το παρελθόν και τη γενεαλογία τους. Όπως λένε και οι ίδιοι άλλωστε, δεν υπάρχει οικογένεια στον δήμο που να μην είχε πατέρα ή παπού που να μην εργάστηκε στα Λιπάσματα. Αυτό ακριβώς το κομμάτι της μνήμης έρχονται τώρα να διαλύσουν οι κεφαλαιοκράτες και οι τράπεζες. Από το 2003 που κατεδαφίστηκε η πλειοψηφία του κτιριακού αποθέματος των Λιπασμάτων, με μόλις 6 από τα 109 κτίρια να κυρήσσονται διατηρητέα, νέες αφηγήσεις για «ανάπτυξη» και «εξευγενισμό» της περιοχής άρχισαν να βλέπουν το φως. Σε μια περιοχή ταξικά προσδιορισμένη, με τους κατοίκους να διεκδικούν από τα μέσα της δεκαετίας του '90 ενιαίο άλσος στην περιοχή των Λιπασμάτων, η απάντηση του κεφαλαίο δεν είναι άλλη από τον αποκλεισμό της περιοχής προς όφελος των μεγάλων εισοδημάτων. Στο δίκαιο αίτημα των κατοίκων για εκτόνωση της πόλης στη θάλασσα, για πράσινο και για πολιτιστικό κέντρο, εκπρόσωποι του κεφαλαίου όπως η Εθνική Τράπεζα, ο Μελισσανίδης και μια σειρά άλλων έρχονται να αντιτάξουν κλειστές περιοχές πρασίνου

1909:
Ίδρυση ΑΕΕΧΠΛ.

1910:
Ξεκινάει η λειτουργία των Λιπασμάτων με παραγωγή θειϊκού οξέος και φωσφορικών λιπασμάτων.

1914:
Χτίζεται ο πρώτος κλιβανός για την παραγωγή γυάλινων σφαιρικών δοχείων των παραγόμενων οξέων.

1917:
Έναρξη παραγωγής γεωργικών φαρμάκων.

1920-1928:
Αγορά μεταλλείων σιδηροπυρίτη και χαλκούχων μεταλλευμάτων.

1928-1932:
Επέκταση κλιβάνων υαλοουργείου, της μονάδας θειϊκού οξέος και υπερφωσφορικών φαρμάκων.

1933:
Ξεκινάει μεγάλη απεργία των εργαζομένων που θα κρατήσει μήνες.

1938:
Ίδρυση Ινστιτούτου Χημείας και Γεωργίας "Νικόλαος Κανελλόπουλος".

1962:
Ιδρύεται η εταιρεία "Χημικές Βιομηχανίες Βορείου Ελλάδας ΑΕ", όπου η ΑΕΕΧΠΛ συμμετέχει στο μετοχικό κεφάλαιο με ποσοστό 40%.

1963:
Ιδρύεται η εταιρεία "ΛΑΡΚΟ - Ανώνυμος Ελληνική Μεταλλευτική και Μεταλλουργική Εταιρεία Λάρυμνας" από την ΑΕΕΧΠΛ.

1969:
Στο Υαλοουργείο λειτουργούν 6 μεγάλοι αυτοματοποιημένοι κλιβανοί που παράγουν φιάλες, υαλοπίνακες, γυάλινα τραπεζία κλπ.

1970:
Ιδρύεται η εταιρεία "Ελληνικά Υαλοουργεία Ελευσίνας - OWENS", όπου η ΑΕΕΧΠΛ συμμετέχει με μετοχικό κεφάλαιο 51%.

1992:
Η ΑΕΕΧΠΛ σε εκκαθάριση.

1993:
Τα Λιπάσματα αγοράζονται από την Πρότυπο Κτηματική Τουριστική ΑΕ, θυγατρική της Εθνικής Τράπεζας και μετονομάζεται σε "Πρότυπος Κτηματική Τουριστική ΑΕ - Λιπάσματα Δραπετσώνας".

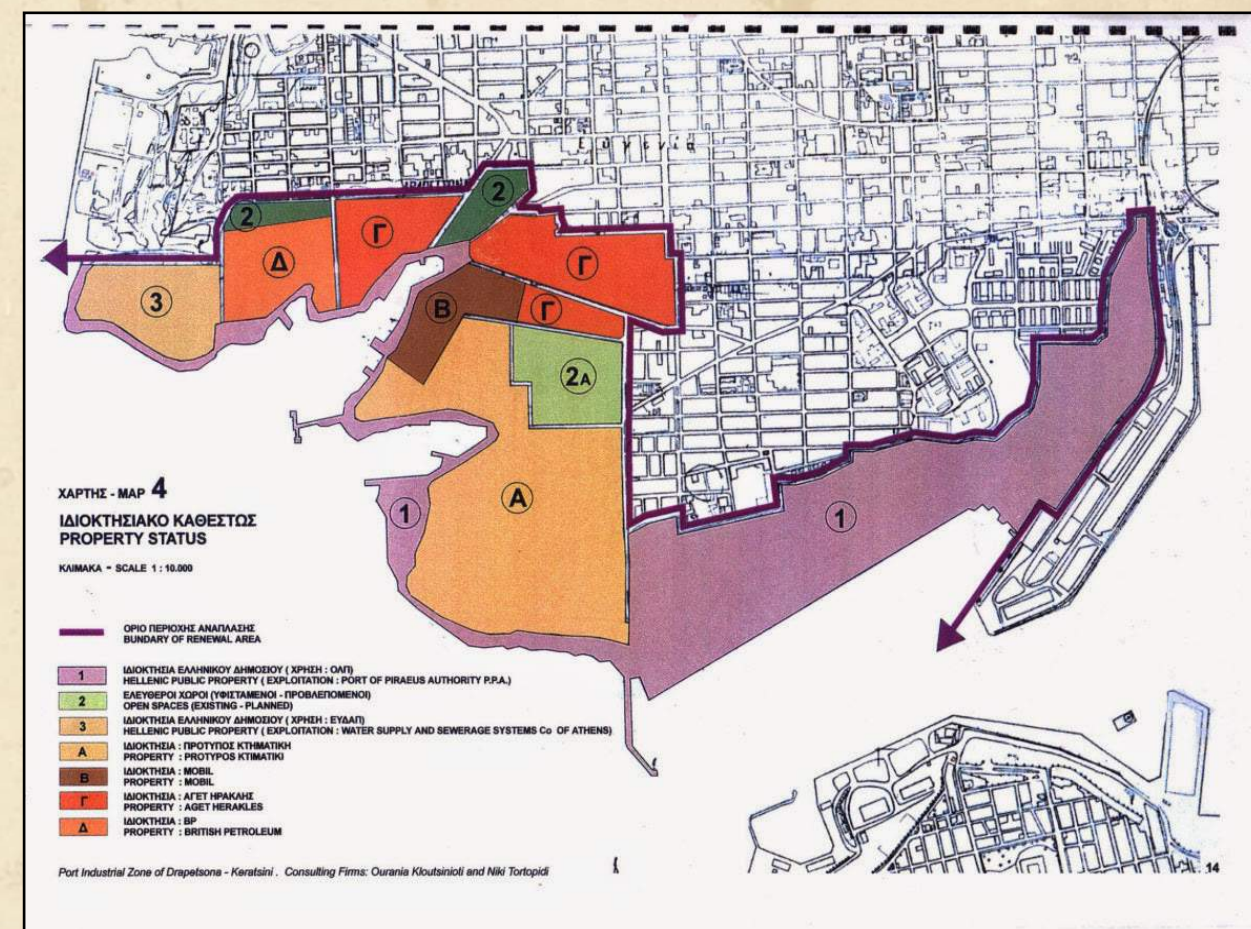
1996:
Μετονομάζεται σε "Λιπάσματα Δραπετσώνας".

1999:
Κλείνουν οριστικά τα Λιπάσματα με υπογραφή της Νομαρχίας Πειραιά.

2003:
Κατεδάφιση του συνόλου του κτιριακού αποθέματος των Λιπασμάτων (109) εκτός από 6 που κρίνονται διατηρητέα.

με Ναυτιλιακό City, Mall, πίστες Formula 1, πατώντας πάνω στις ανάγκες των δημοτών για εργασία. Σε μια περιοχή που χρειάζεται όσο λίγες μια «ανάσα» από τον αστικό ιστό, με ιστορικά κτίρια αρχιτεκτονικής κληρονομιάς να κάθονται χωρίς καμία συντήρηση, αφημένα να παρακμάσουν και να κατεδαφιστούν, ο μόνος γνώμονας των μεγάλων συμφερόντων είναι η εκμετάλλευση του «φιλέτου» για περισσότερο κέρδος, όπως έγινε στο Ελληνικό κ.α.

Ευτυχώς, οι κάτοικοι έχουν ορθώσει τις συλλογικές τους μάχες απέναντι τους, με πολλά κινήματα πόλης να κατορθώνουν να σταματήσουν από την αρχή οποιεσδήποτε διεργασίες «ανάπτυξης» πήγαν να ξεκινήσουν. Δράσεις για την ανάδειξη του ζητήματος, εκδηλώσεις, ομιλίες, πορείς φρέναραν τα σχέδια για περαιτέρω υποβάθμιση της περιοχής, με κύριο αίτημα το ενιαίο άλσος και την πρόσβαση των ανθρώπων στο παράκτιο μέτωπο, την θάλασσα, τον ήλιο και την φύση.

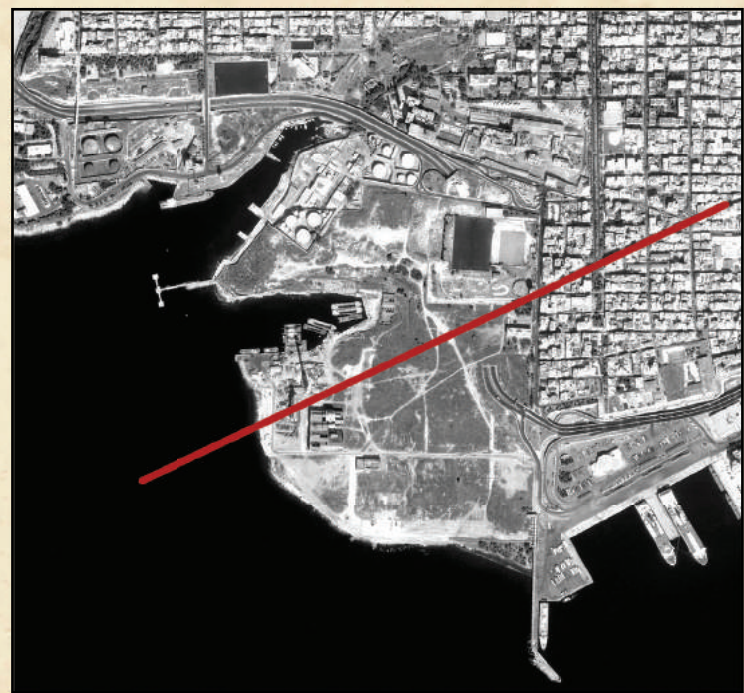

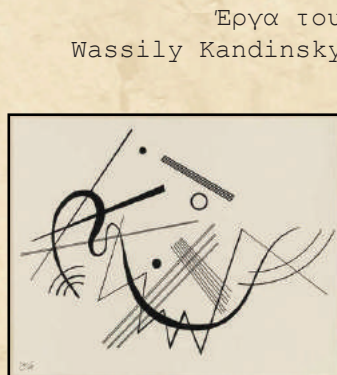
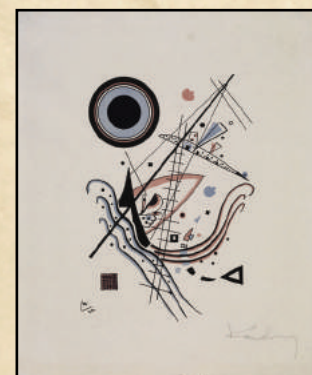
ΑΚΤΟΓΡΑΜΜΗ

KANNABOS KTIΡΙΩΝ

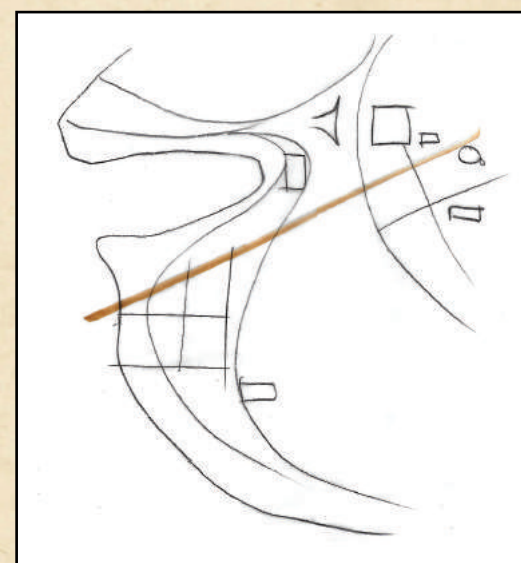
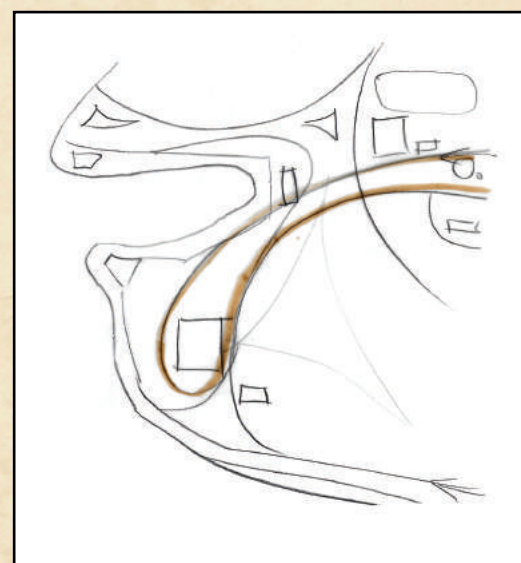
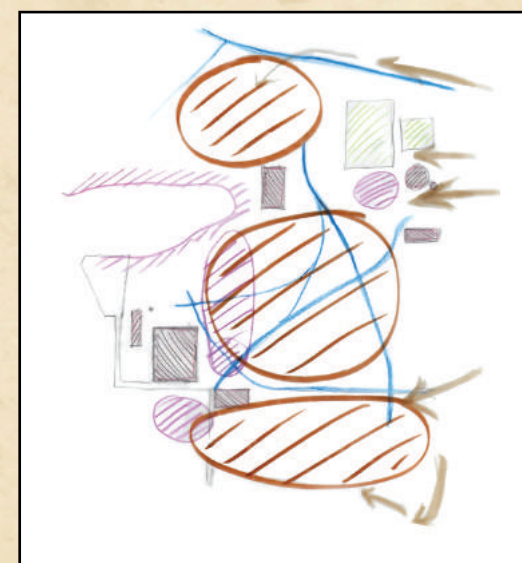
KENTΡΙΚΟΣ ΟΔΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ

Έργα του Wassily Kandinsky

ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΧΑΡΑΞΕΩΝ

Σκίτσα επεξεργασίας της αρχικής ιδέας

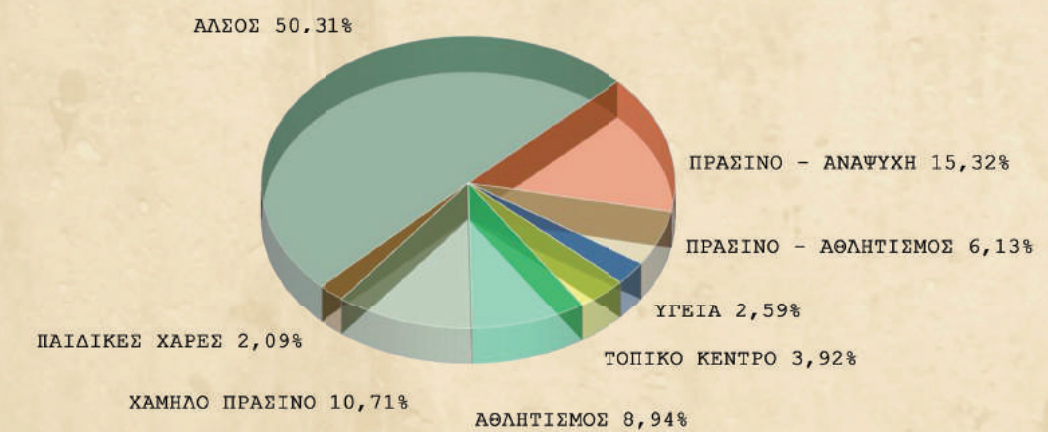

Ξεκινώντας να μελετάμε τις χαράξεις της περιοχή με στόχο το σχεδιασμό, παρατηρήσαμε την ύπαρξη 3 διαφορετικών συστημάτων: αυτού της ακτογραμμής, αυτού των διατηρητέων κτιρίων των Λιπασμάτων και αυτού του κεντρικού οδικού άξονα της περιοχής που διασχίζει διαγώνια το σύστημα των οικοδομικών τετραγώνων.

Τα 3 αυτά συστήματα δεν ήταν εύκολο να συνδυαστούν, καθώς απαιτούν τη συνύπαρξη στην ίδια σύνθεση ακανόνιστων καμπύλων και 2 διαφορετικά προσανατολισμένων καννάβων. Βασικοί στόχοι της πρότασής μας είναι η αξιοποίηση του κενού χώρου των Λιπασμάτων ως χώρου πρασίνου, αθλητισμού, πολιτισμού και αναψυχής, καθώς επίσης και η αξιοποίηση των διατηρητέων κτιρίων του πρώην εργοστασίου με στόχο τη διατήρηση της ιστορικής μνήμης, καθώς αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της ιστορίας της πόλης.

Για τους παραπάνω λόγους, προτείνουμε το 50% της έκτασης να μετατραπεί σε άλσος (χώρο υψηλού πρασίνου), το οποίο θα γειτνιάζει με άλλες μικρότερες εκτάσεις χαμηλού πρασίνου που θα περιλαμβάνουν και άλλες λειτουργίες, όπως ο αθλητισμός και η αναψυχή. Παράλληλα δημιουργούνται δύο κέντρα, ένα τοπικό, με τη μορφή μιας πιο μικρής πλατείας που απευθύνεται στη γειτονιά και εφάπτεται της οδού Γρ. Λαμπράκη. Το δεύτερο κέντρο είναι υπερτοπικό και περιλαμβάνει το κτίριο του Υαλουργείου, το οποίο προτείνεται να γίνει Μουσείου Βιομηχανίας και Πολιτιστικό Κέντρο. Τα δύο κέντρα ενώνονται με μία επιμήκη διαδρομή που ξεκινά από την οδό Γρ. Λαμπράκη παράλληλα στη χάραξη της οδού Εθν. Αντιστάσεως και καταλήγει στη θάλασσα.

Τέλος, στη βάση της λογικής ενίσχυσης των δομών υγείας του δήμου, και εφόσον αυτές κρίνονται ανεπαρκείς, προτείνουμε το πρώην κτίριο του Ινστιτούτου Χημείας & Γεωργίας "Νικ. Κανελλόπουλος" να επαναχρησιμοποιηθεί ως διαγνωστική κλινική παιδών.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΠΟΣΟΣΤΩΝ ΧΡΗΣΕΩΝ ΓΗΣ

Το Ινστιτούτο Χημείας & Γεωργίας
"Νικόλαος Κανελλόπουλος"

Τα σιλό αποθήκευσης των α' υλών του
Υαλουργείου

Το κτίριο ηλεκτροδότησης των
Λιπασμάτων

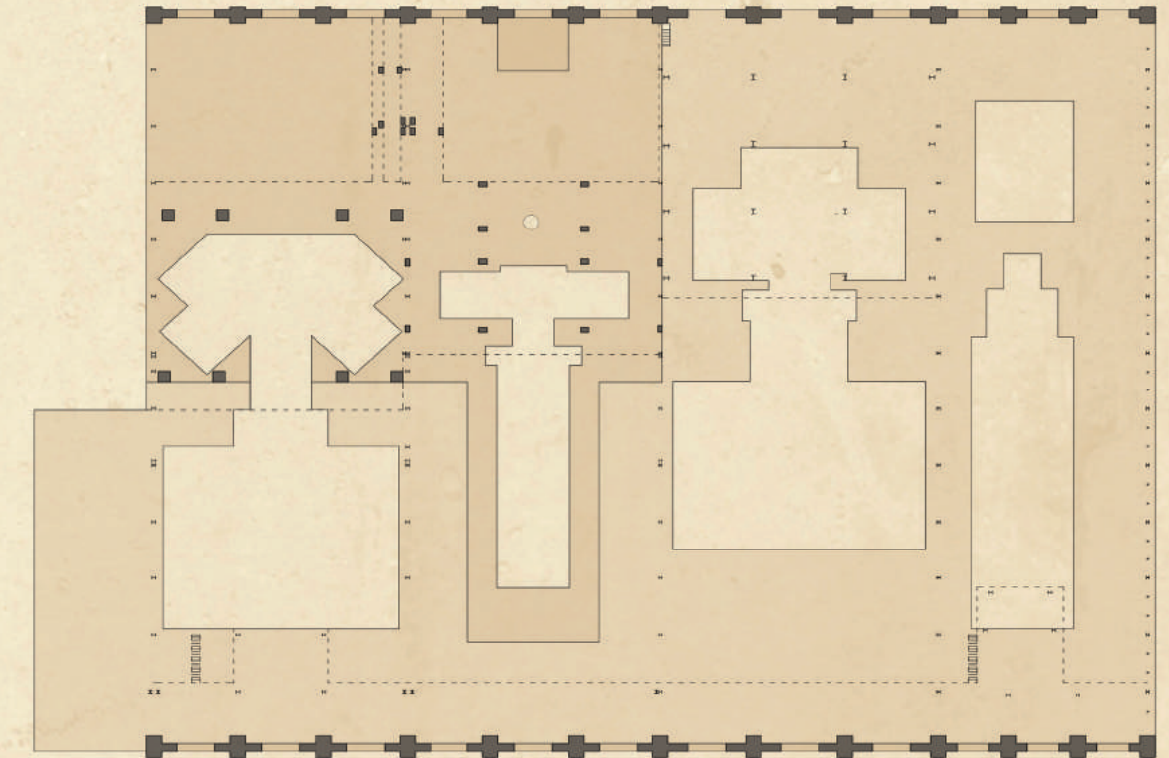
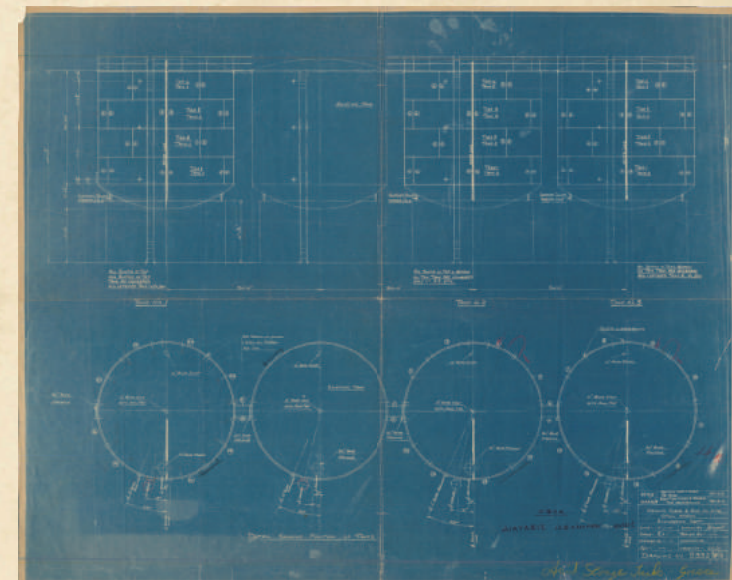
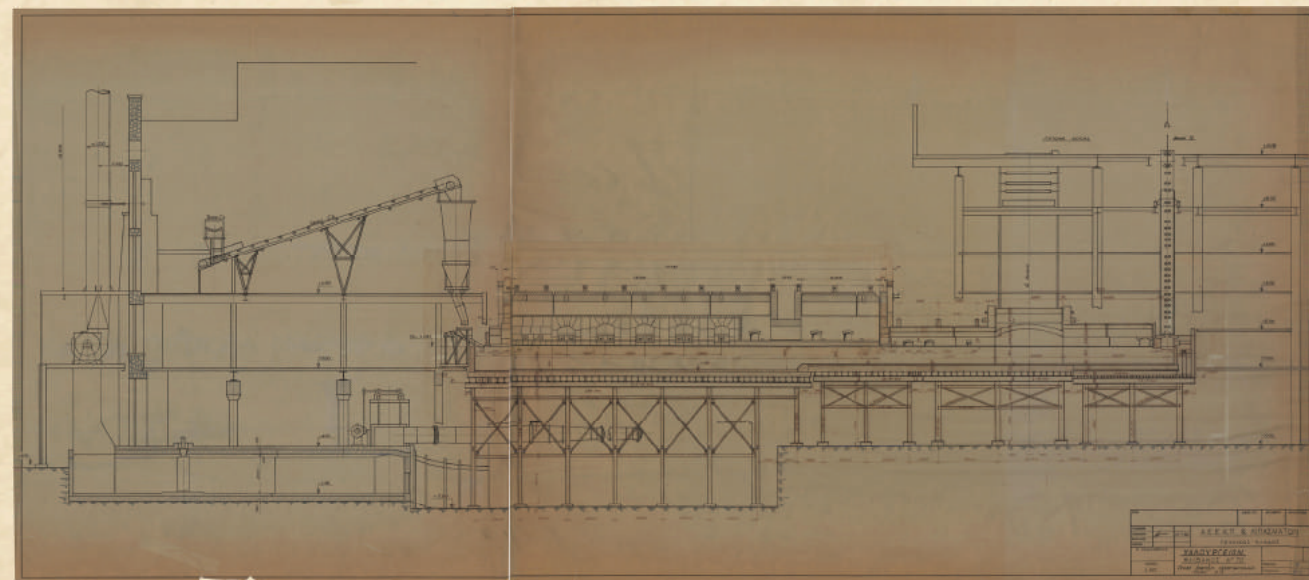
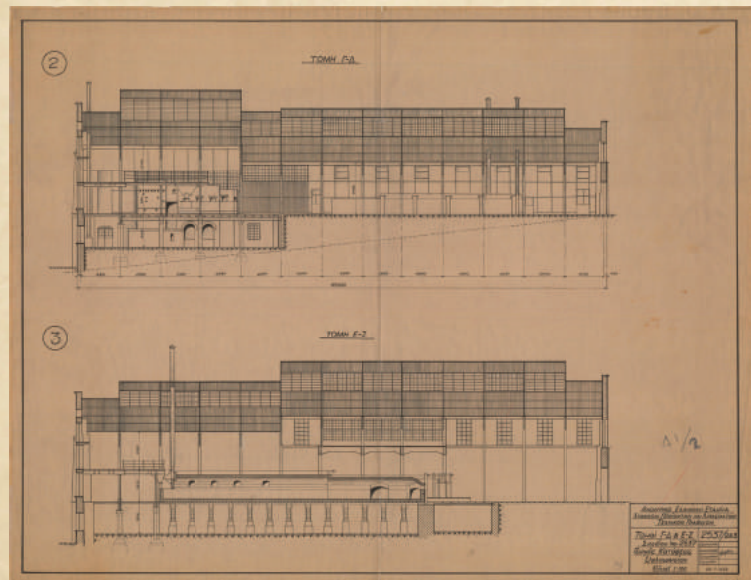
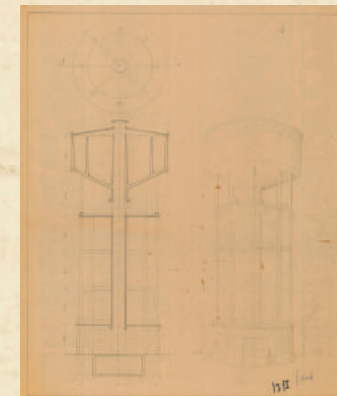
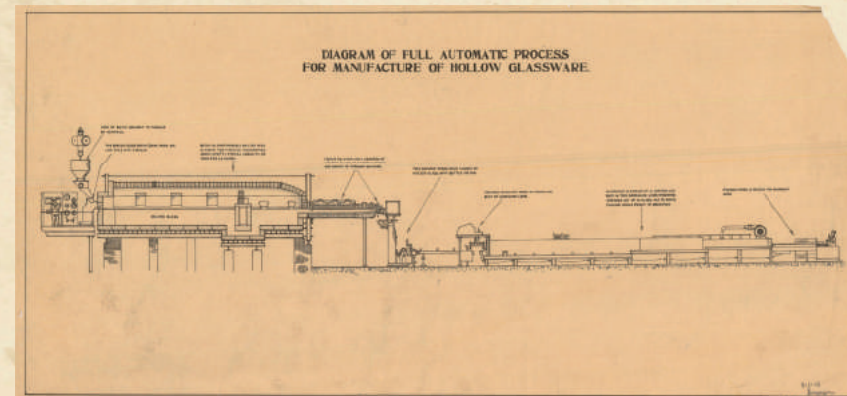
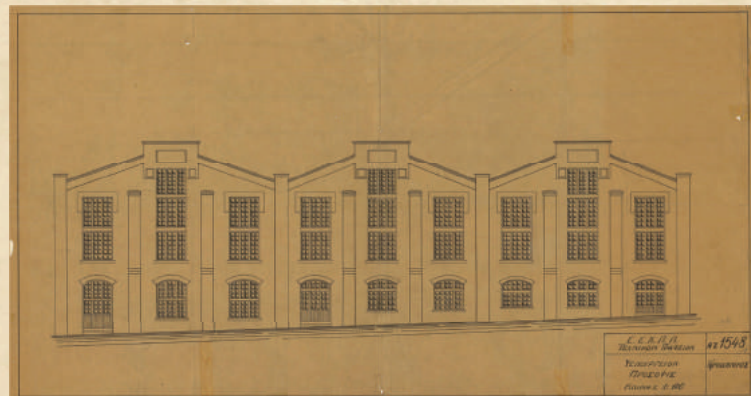
Η μονάδα αμμωνίας

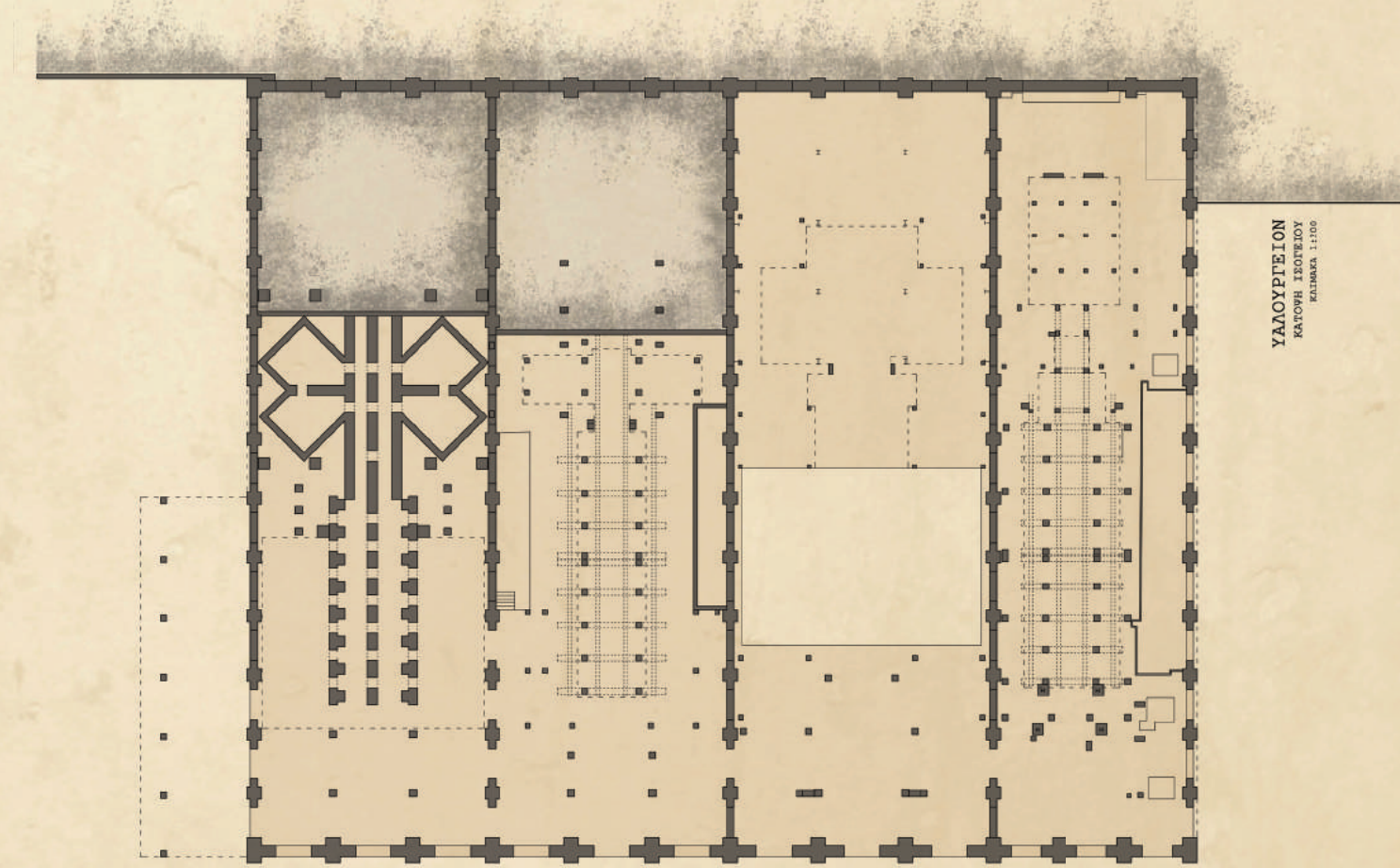
ΛΙΠΑΣΜΑΤΑ
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΚΑΤΩΦΗ
ΚΑΙΜΑΚΑ 1:1000

Προκειμένου να μπορέσουμε να μελετήσουμε τη δομή και την κατασκευή του κτιρίου του Υαλουργείου, ξεκινήσαμε να αναζητούμε τα σχέδια του κτιρίου. Η διαδικασία αυτή δεν ήταν εύκολη καθώς ούτε το ΕΜΠ, ούτε η "Πρότυπος Κτηματική Τουριστική ΑΕ", δηλ. η ιδιοκτήτρια εταιρεία της έκτασης διέθεταν τα σχέδια αυτά, ενώ ο δήμος είχε στην κατοχή του όλο το διασωθέν αρχείο του πρώην εργοστασίου, όμως δε γνώριζε τι ακριβώς περιείχε αυτό. Μετά από διαρκή επικοινωνία και συναντήσεις με μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου, τον κο. Γ. Ανδρεαδάκη και την κα. Ε. Κυραμαργιού, μας δόθηκε πρόσβαση στο μέχρι τότε ανεξερεύνητο τεράστιο αυτό αρχείο, όπου και τελικά βρήκαμε τα εν λόγω σχέδια, όπως και πάρα πολλά άλλα σχέδια των υπολοίπων μονάδων του εργοστασίου.

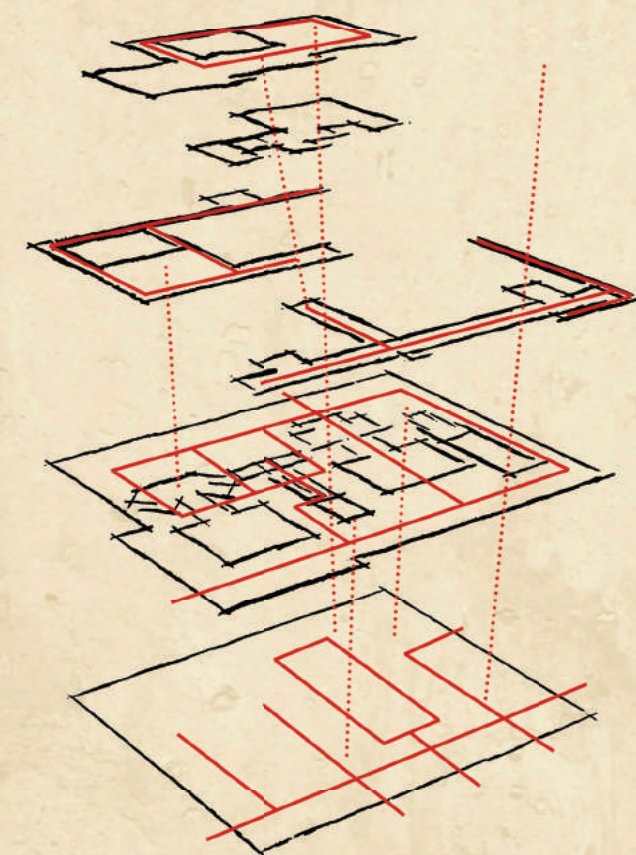
Φυσικά ούτε και αυτό ήταν αρκετό, καθώς τα σχέδια ήταν άλλα φθαρμένα, άλλα κατεστραμμένα και ελλιπή ή προγενέστερης κατασκευαστικής φάσης του κτιρίου. Η απόκτηση των σχεδίων του Υαλουργείου στη μορφή που βρίσκεται σήμερα ολοκληρώθηκε με μερική αποτύπωση του κτιρίου.

YAOYEFETON
KALAMATA 11100

YAOYEFETON
KALAMATA 11100

Περπατώντας κανείς μέσα στο σημερινό Υαλουργείο εντυπωσιάζεται από τη μορφολογία του. Η συνεχόμενη μεγάλη έκταση μεταλλική οροφή μαγνητίζει το βλέμμα, ενώ η εγκατάλειψη που έχει οδηγήσει στην απουσία πλήρωσης σε αυτή δίνει και αυτή έναν ξεχωριστό χαρακτήρα στο κτίριο και μια αίσθηση ενότητας με τον εξωτερικό χώρο. Άλλο σημαντικό χαρακτηριστικό που παρατηρεί κανείς αμέσως είναι η ασυνέχεια του δαπέδου, καθώς αυτό διακόπτεται από μεγάλες "τρύπες", στις οποίες ήταν τοποθετημένος ο βιομηχανικός εξοπλισμός του Υαλουργείου, αποτελούν, δηλαδή, για εμάς τα αποτυπώματα των μηχανημάτων.

Όλη αυτή η ατμόσφαιρα και η υλικότητα, καθώς και η σχέση μεταξύ των επιπέδων λόγω της ύπαρξης τρυπών, αλλά και υπερυψωμένων επιπέδων και διαδρόμων μας οδήγησαν από μόνα τους στο να επιλέξουμε να επέμβουμε με όσο το δυνατόν πιο διακριτικό τρόπο, αλλά και να ενισχύσουμε και να επανανοηματοδοτήσουμε την κίνηση μέσα στο κτίριο, τόσο στο κάθε επίπεδο ξεχωριστά, όσο και μεταξύ των επιπέδων, πολλαπλασιάζοντας τις κινήσεις και δημιουργώντας νέες διαδρομές.

Όσον αφορά τις τρύπες, δε θεωρήσαμε σκόπιμο να τις διατηρήσουμε ως τέτοιες παντού απαραίτητα, αλλά σίγουρα ως αποτυπώματα και ως χαράξεις.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΚΙΝΗΣΕΩΝ

ΠΡΙΝ

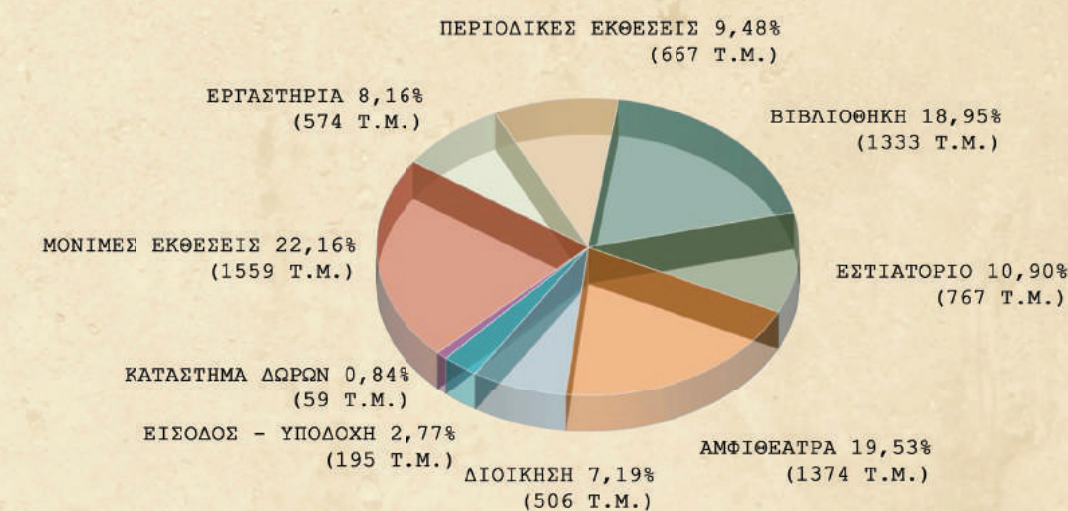
ΜΕΤΑ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΚΑΛΥΨΗΣ ΕΠΙΠΕΔΩΝ

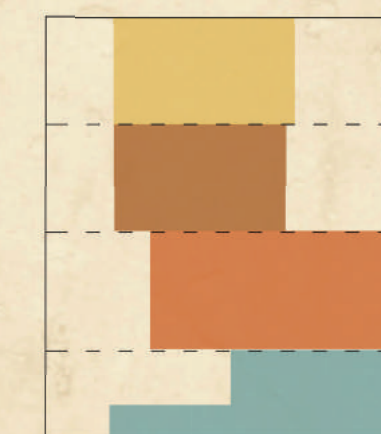

Κύρια λειτουργία του Υαλουργείου, σύμφωνα με την πρότασή μας, είναι η εξυπηρέτηση της συλλογικής μνήμης, δηλαδή η λειτουργία του ως Μουσείου των Λιπασμάτων και Βιομηχανίας. Οι χώροι των μόνιμων εκθέσεων χωρίζονται σε 3 τμήματα, αυτό του υπογείου, του ισόγειου και των α' μεταλλικών παταριών, όπου θα υπάρχουν εκθέματα σχετικά με τα λιπάσματα, την ιστορία της ελληνικής βιομηχανίας και το ίδιο το κτίριο του Υαλουργείου, αντίστοιχα. Οι μόνιμες εκθέσεις συμπληρώνονται με την παρουσία εργαστηρίων τεχνιτών διαφόρων ειδών, με στόχο τη συμβολική αντιστοίχιση της παραγωγής στο χθες και στο σήμερα, αλλά και την ενίσχυση των ντόπιων μεταποιητικών επαγγελματιών.

Στο υπόγειο, επίσης σχεδιάζεται μεγάλο αμφιθέατρο πολλαπλών χρήσεων, ενώ στο ανώτατο επίπεδο μεταλλικών παταριών τοποθετείται βιβλιοθήκη με δική της καφετέρια. Συμπληρωματικές λειτουργίες αποτελούν οι χώροι για περιοδικές εκθέσεις του μουσείου, το μικρό αμφιθέατρο, αλλά και το εστιατόριο.

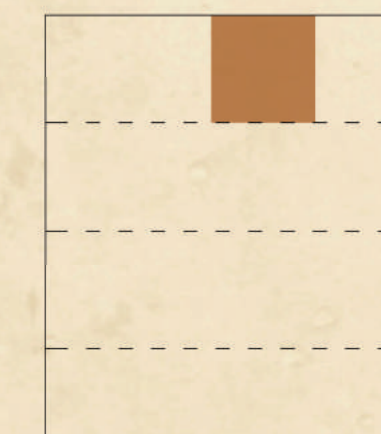
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΠΟΣΟΣΤΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΩΝ ΚΤΙΡΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΠΡΩΗΝ ΥΑΛΟΥΡΓΕΙΟΥ

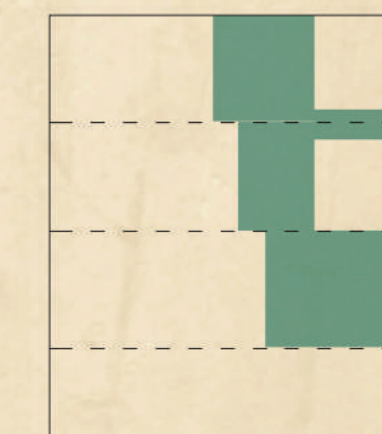
ΥΠΟΓΕΙΟ

ΙΣΟΓΕΙΟ

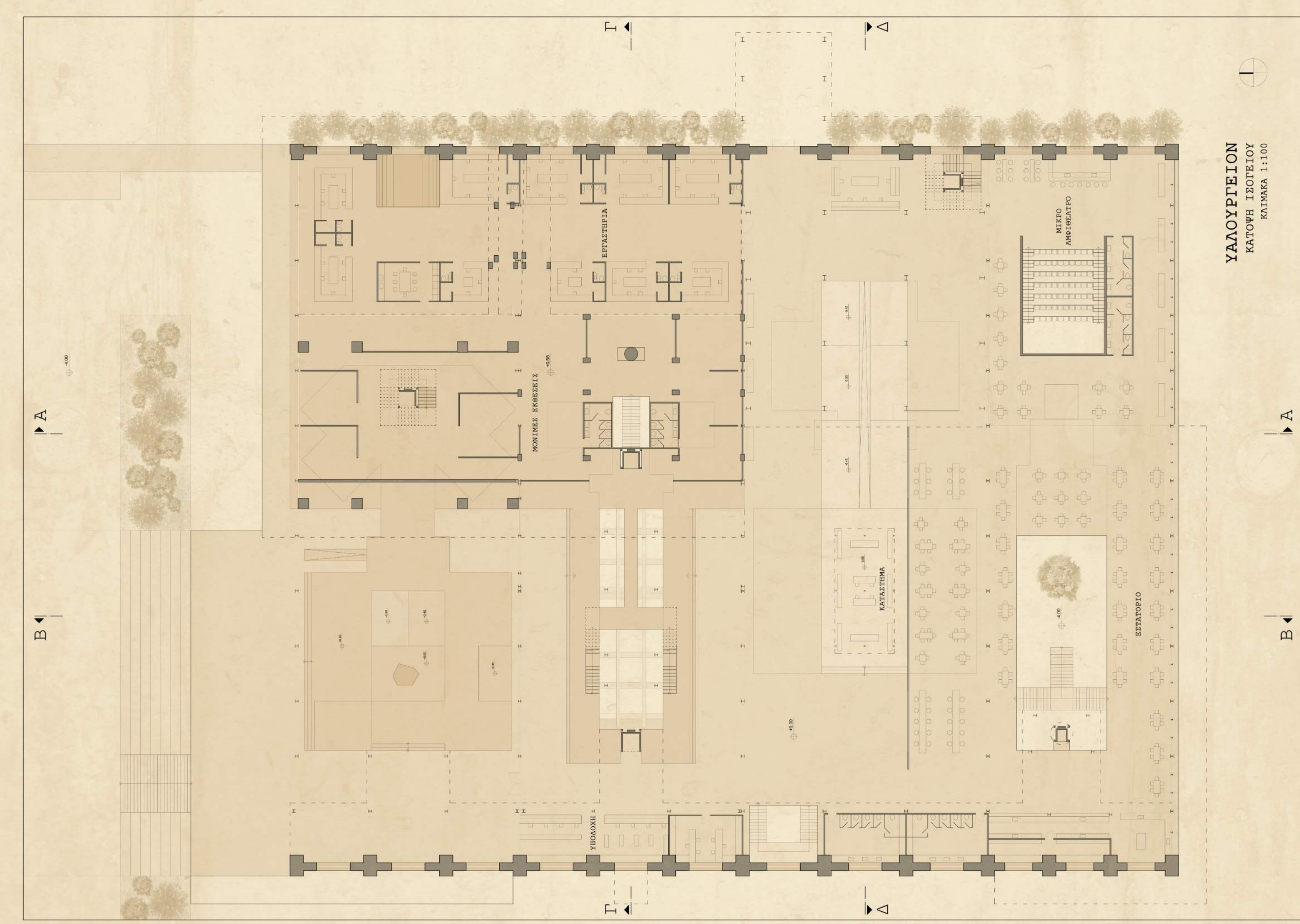
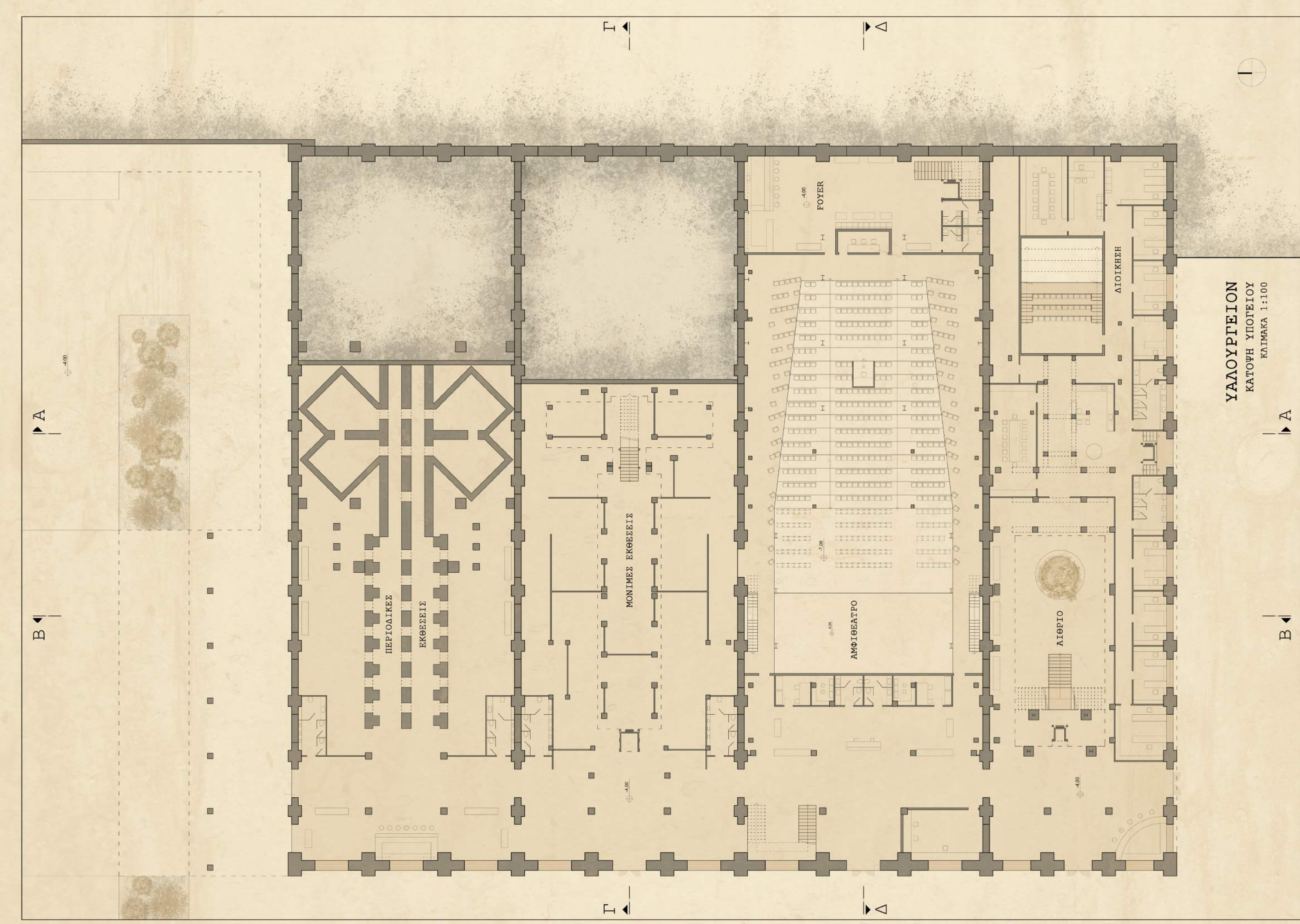
ΠΑΤΑΡΙΑ

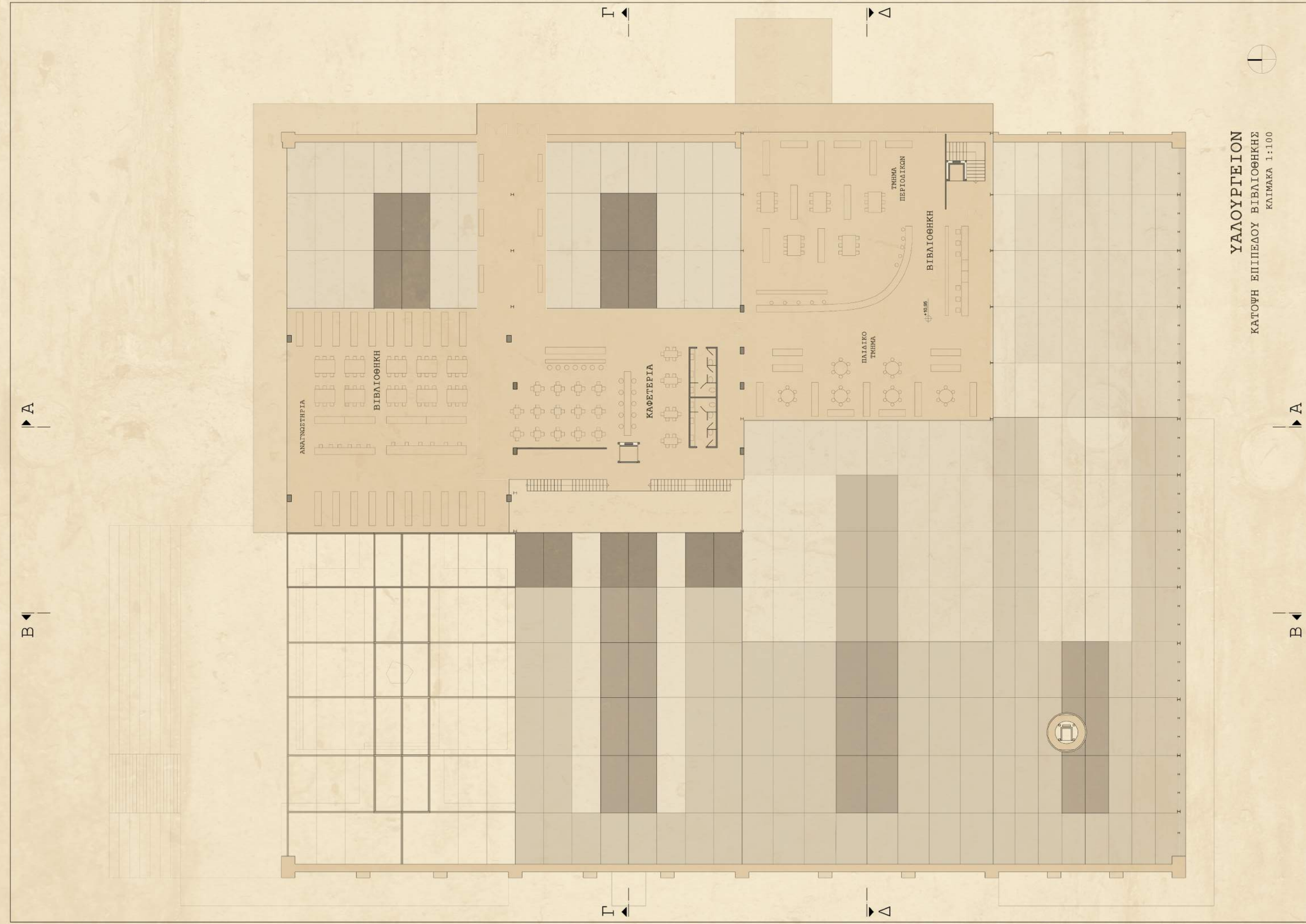
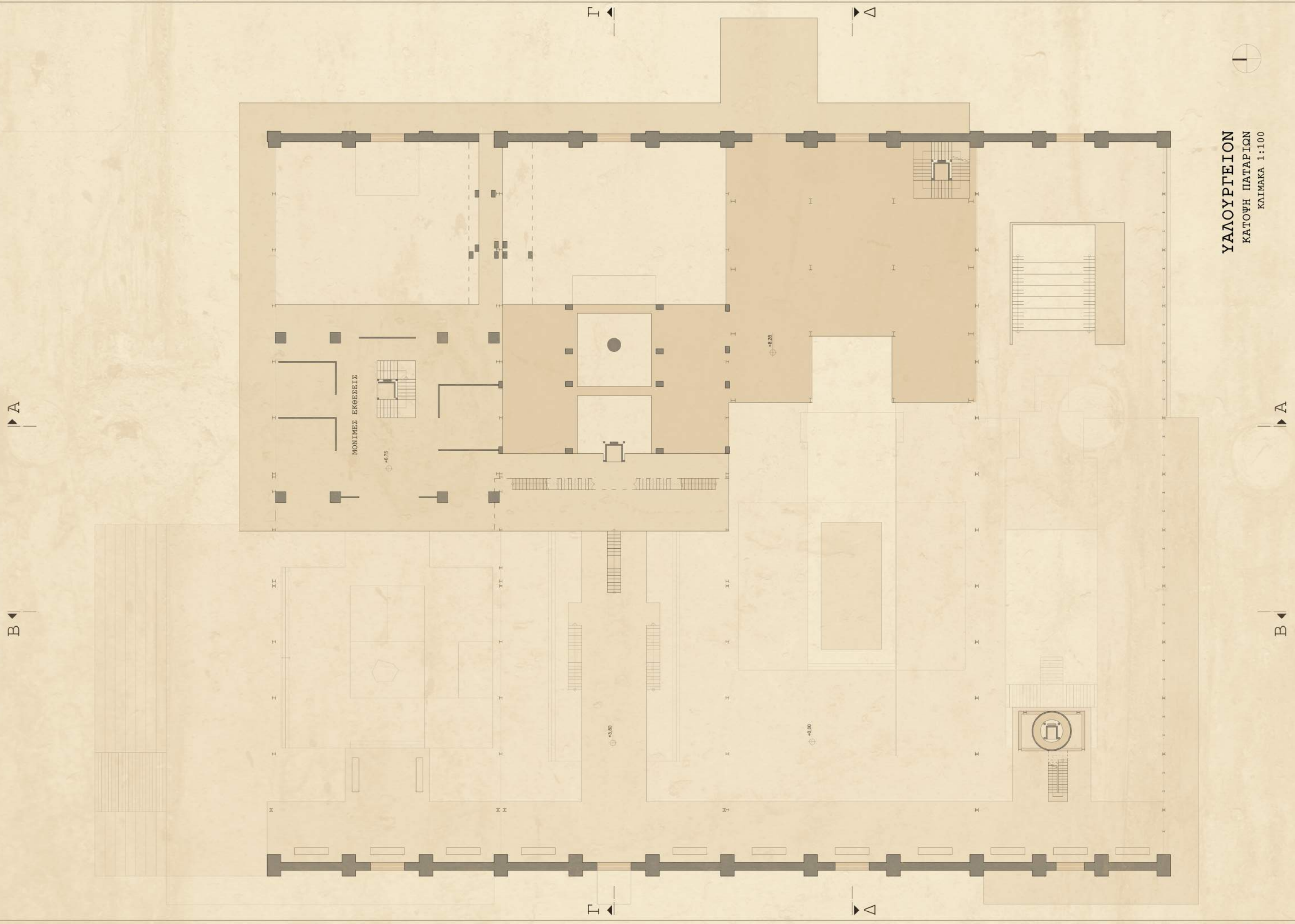

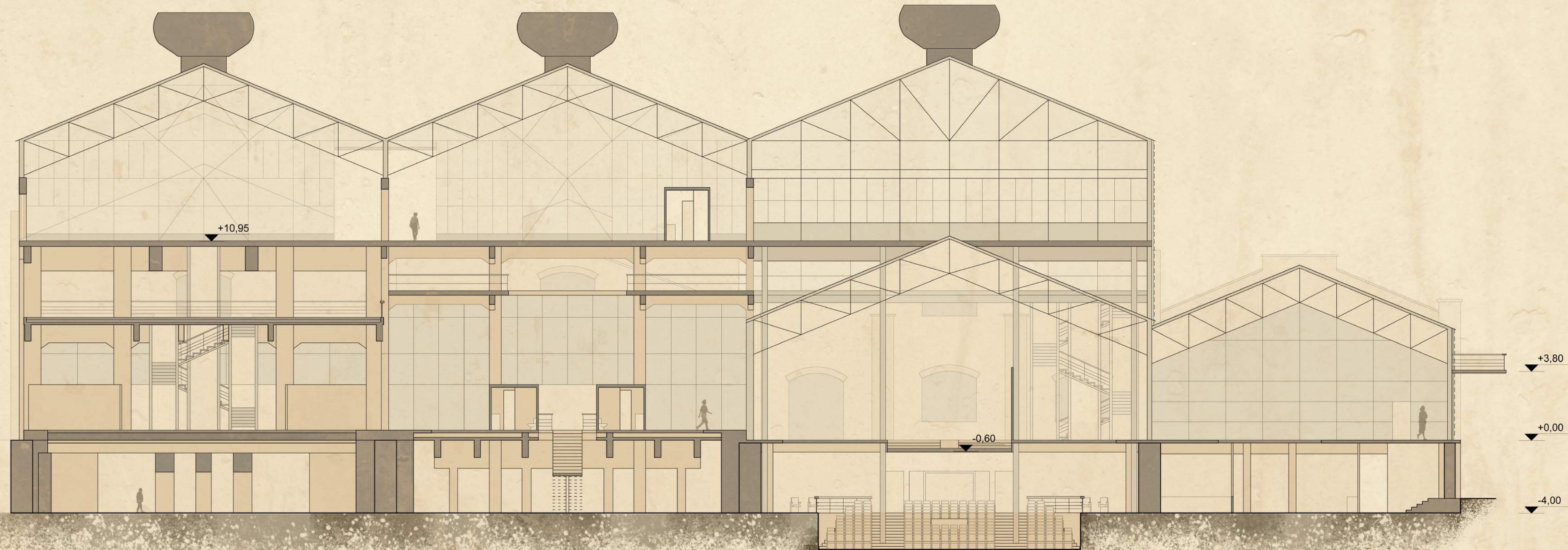
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

- ΕΙΣΟΔΟΣ - ΥΠΟΔΟΧΗ
- ΜΟΝΙΜΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ
- ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ
- ΠΕΡΙΟΔΙΚΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ
- ΑΜΦΙΘΕΑΤΡΟ
- ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟ
- ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
- ΔΙΟΙΚΗΣΗ

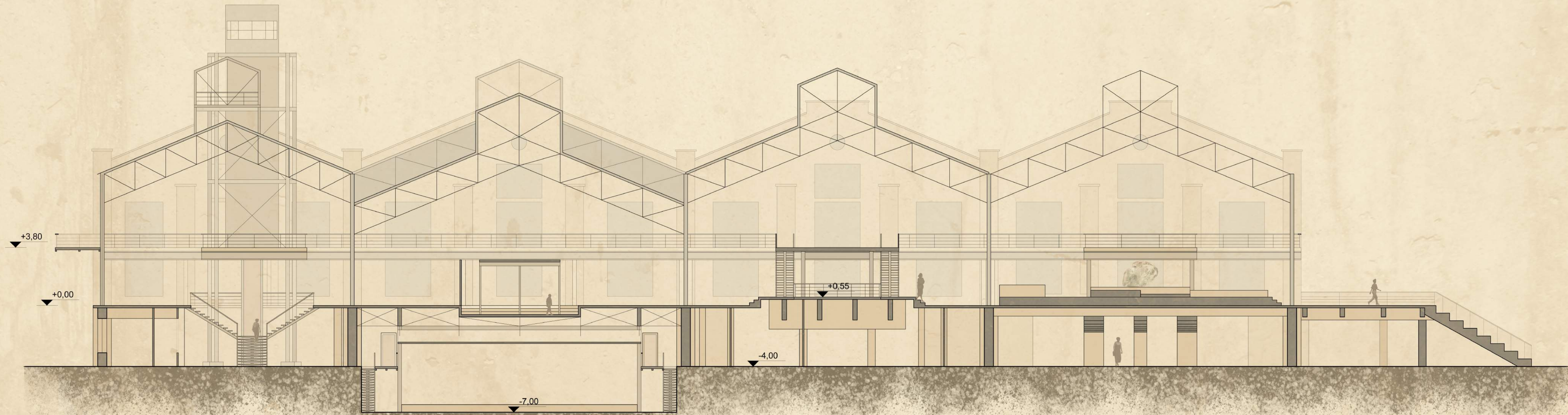
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΩΝ ΠΡΩΗΝ ΥΑΛΟΥΡΓΕΙΟΥ

ΥΑΛΟΥΡΓΕΙΟΝ
ΤΟΜΗ Α-Α
ΚΛΙΜΑΚΑ 1:100

ΥΑΛΟΥΡΓΕΙΟΝ
ΤΟΜΗ Β-Β
ΚΛΙΜΑΚΑ 1:100

ΥΑΛΟΥΡΓΕΙΟΝ
ΤΟΜΗ Γ-Γ
ΚΛΙΜΑΚΑ 1:100

ΥΑΛΟΥΡΓΕΙΟΝ
ΤΟΜΗ Δ-Δ
ΚΛΙΜΑΚΑ 1:100

ΥΑΛΟΥΡΓΕΙΟΝ
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΟΨΗ
ΚΛΙΜΑΚΑ 1:100

ΥΑΛΟΥΡΓΕΙΟΝ
ΒΟΡΕΙΑ ΟΨΗ
ΚΛΙΜΑΚΑ 1:100

ΥΑΛΟΥΡΓΕΙΟΝ
ΔΥΤΙΚΗ ΟΨΗ
ΚΛΙΜΑΚΑ 1:100

ΥΑΛΟΥΡΓΕΙΟΝ
ΝΟΤΙΑ ΟΨΗ
ΚΛΙΜΑΚΑ 1:100

